

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/115/2018
Identifikačné číslo spisu: 4017200407
Dátum vydania rozhodnutia: 12.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:4017200407.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Aleny Adamcovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD. v právnej veci žalobkyne: MUDr. W. M. D., bytom I., zastúpená advokátskou kanceláriou ŠKODLER & PARTNERS, s.r.o. Bratislava, Dobšinského 12, IČO: 47 238 232, proti žalovanému: Sociálna poisťovňa - ústredie v Bratislave, Bratislava, Ul. 29. augusta 8, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia č. 30104-2/2017-BA zo dňa 19. 04. 2017, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/66/2017-77 zo dňa 16. apríla 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/66/2017-77 zo dňa 16. apríla 2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Nitre napadnutým rozsudkom č. k. 23Sa/66/2017-77 zo dňa 16. apríla 2018 podľa § 191 ods. 1 písm. c/ a d/ zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“) zrušil rozhodnutia žalovanej č. 30104-2/2017-BA zo dňa 19. 04. 2017, ako aj rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu pobočky Nitra č. 24328-1/2016-NR zo dňa 20. 12. 2016 a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. O trovách konania rozhodol krajský súd tak, že žalobkyni, ktorá mala v konaní úspech priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2. Krajský súd z predloženého administratívneho spisu zistil, že Sociálna poisťovňa pobočka Nitra rozhodnutím č. 24328-1/2016-NR rozhodla tak, že samostatne zárobkovo činnou osobou (ďalej len SZČO) MUDr. W. M. D. (žalobkyni) nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 18.11.2014. O odvolaní žalobkyne proti uvedenému prvostupňovému správne rozhodnutiu žalovaná žalobou napadnutým rozhodnutím (č. 30104-2/2017-BA zo dňa 19. 04. 2017) rozhodla tak, že

prvostupňové správne rozhodnutie potvrdila a odvolanie žalobkyne zamietla. Ďalej krajský súd zistil, že žalobkyňa odhláškou registračným listom fyzickej osoby zo dňa 26. 11. 2014 sa odhlásila z povinného poistenia SZČO k 18. 11. 2014. Na základe jej žiadosti o zrušenie povolenia na poskytovanie zdravotníckej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení Nitriansky samosprávny kraj rozhodnutím zo dňa 10. 11. 2014 zrušil dňom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, povolenie žalobkyňi na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo. Krajský súd uviedol, že v administratívnom spise sa nachádza aj rozhodnutie Nitrianskeho samosprávneho kraja č. NI: CS 6562/2014 zo dňa 10. 11. 2014, ktorým sa žalobkyňi od právoplatnosti rozhodnutia ruší povolenie poskytovať zdravotnú starostlivosť v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo. Taktiež z administratívneho spisu vyplýva, že žalobkyňi bola licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v odbore všeobecné lekárstvo vydaná podľa § 10 zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov pod č. L1A/NR/1849/11 zo dňa 15. 03. 2011 Slovenskou lekárskou komorou na základe jej žiadosti zo dňa 02. 03. 2011.

3. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach, za primeraného použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa prvej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku a dospel k záveru, že rozhodnutie a postup správnych orgánov (žalovaného a I. stupňového) vo vzťahu k žalobkyňi nie sú v súlade so zákonom, a preto rozhodnutie zrušil podľa § 191 ods. 1 písm. c/ a d/ S.s.p.

4. Krajský súd považoval za potrebné v prejednávanej veci posúdiť, či žalobkyňa mala status SZČO aj po období od 18. 11. 2014, kedy už bola zamestnankyňou a konateľkou spoločnosti Praxismed s.r.o. Úlohou správnych orgánov bolo vyriešenie tejto právnej otázky týkajúcej sa výkladu § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z., teda či žalobkyňa vykonávala v čase od 18. 11. 2014 činnosť SZČO.

5. Podľa názoru krajského súdu riešeni tejto otázky správne orgány nevenovali dostatočne dôslednú pozornosť a žalovaná ako odvolací orgán aj napriek skutočnostiam, ktoré žalobkyňa v odvolaní namietala, nezaoberala sa podstatnou námietkou, a to, že žalobkyňa dňa 20.11.2014 podala odhlášku do Sociálnej poisťovne, pobočky Nitra, že nebude vykonávať činnosť ako SZČO od 18. 11.2014. Túto skutočnosť podľa názoru krajského súdu bolo potrebné dôkladne zisťovať, a to ešte predtým, ako žalovaná ako odvolací správny orgán dospela k záveru, že poistenie žalobkyne nezaniklo k 18.11.2014, a to z dôvodu, že žalobkyňa mala za rok 2013 vyšší príjem ako umožňoval osobitný predpis, čo je 12 - násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9.

6. Krajský súd ďalej v nadväznosti na rozhodnutie Nitrianskeho samosprávneho kraja č. NI:CS 6562/2014 zo dňa 10.11.2014 uviedol, že v danom smere sa v plnom rozsahu stotožnil so žalobnými dôvodmi žalobkyne, pričom aj z obsahu správneho spisu nebolo jednoznačne preukázané, že by žalobkyňa po 18.11.2014 naplnila status SZČO, nakoľko bola držiteľkou iba licencie vydanéj podľa § 68 zákona č. 578/2004 Z. z., ale lekárenskú činnosť nevykonávala. Podľa názoru krajského súdu zo zisteného skutkového stavu nebolo možné vyvodiť správny právny záver, ktorý ani správny orgán prvého stupňa a ani žalovaná vo svojom rozhodnutí nemohla odôvodniť, pretože táto základná otázka v danom konaní nebola zodpovedaná. Pokiaľ by sa správne orgány zaoberali existenciou žalobkyne ako SZČO a posudzovali jej príjem po roku 2013 na základe akého výkonu práce tento príjem dosiahla, bolo by možné posúdiť správne aj otázku výkladu § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z.

7. Krajský súd mal ďalej preukázané, že žalobkyňa po 18. 11. 2014 nevykonávala zdravotnú starostlivosť v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo, pretože na základe rozhodnutia Nitrianskeho samosprávneho kraja zo dňa 15. 03. 2011 jej bolo zrušené povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo dňom právoplatnosti rozhodnutia. Krajský súd zastával názor, že rozhodnutie žalovanej, ktoré

je predmetom prieskumu v tomto konaní je vydané v rozpore so zákonom z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. Námiatku žalobkyne, že po období 18. 11. 2014 nevykonávala činnosť SZČO, teda nespadá ako poistenec pod režim poistenia podľa § 21 ods. 1 v spojení s ustanovením § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, považoval krajský súd za dôvodnú.

8. K samotnej aplikácii ustanovenia § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení krajský súd uviedol, že k zániku poistenia podľa tohto ustanovenia dochádza len v prípade, ak by status SZČO bol zachovaný, čo v danom prípade nie je, pretože žalobkyňa v čase od 18. 11. 2014 nevykonávala činnosť SZČO, pretože na vykonávanie tejto činnosti sa vyžaduje oprávnenie - povolenie Nitrianskeho samosprávneho kraja, ktorý už v tom čase nemala. Podľa § 21 ods. 4 písm. b/ zákona o sociálnom poistení, povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie zaniká vždy SZČO uvedenej v § 5 písm. c/ dňom zániku týchto oprávnení. Ustanovenie § 21 ods. 4 je ustanovením špeciálnym vo vzťahu k ustanoveniu § 21 ods. 1, ktoré je ustanovením všeobecnej povahy upravujúcim vznik a zánik sociálneho poistenia u SZČO v súvislosti s výškou príjmu v rozhodnom období. Zákon pre vznik poistenia k 1. júlu predpokladá existenciu statusu SZČO a požadovaný príjem a pre zánik k 30. 06. status zárobkovo činnnej osoby a nedostatočný príjem. Pre zánik sociálneho poistenia v zmysle § 21 ods. 4 Zákona o sociálnom poistení, je relevantný zánik statusu SZČO a na príjem sa neprihliada. V takomto prípade poistenie zaniká dňom právnych skutočností vymenovaných v § 21 ods. 4, v danom prípade v zmysle § 21 ods. 4 písm. b/ dňom zániku oprávnenia k 18. 11. 2014.

9. V ďalšom konaní krajský súd uložil povinnosť žalovanej zaoberať sa rozhodnutím pobočky Nitra zo dňa 20. 12. 2016, pretože existuje rozhodnutie o zániku poistenia žalobkyne k 18. 11. 2014, ktoré zrušené nebolo. Taktiež sa musí zaoberať aj právnou otázkou, či by žalobkyňa mohla vykonávať SZČO len na základe licencie L1A vydanéj Lekárskou komorou, keďže rozhodnutím Nitrianskeho samosprávneho kraja zo dňa 10.11.2014 jej bolo povolenie poskytovať zdravotnícku starostlivosť dňom právoplatnosti rozhodnutia zrušené.

10. Krajský súd v predmetnom konaní zdôraznil povinnosť všetkých orgánov štátnej moci svojou činnosťou naplňať legitímne čakávanú predstavu jednotlivca o právnom štáte, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je právna istota. S princípom právnej istoty logicky korešponduje aj zásada rozhodovať v obdobných veciach rovnako. Správny súd v danej súvislosti poukázal na príslušnú judikatúru Najvyššieho súdu SR a dal do pozornosti rozhodnutie Najvyššieho súdu SR č. 1Sžso/38/2010 zo dňa 13. 09. 2011, ako aj rozhodnutie 4Sžso/63/2009 zo dňa 28. 04. 2010.

11. Záverom krajský súd vyslovil názor, že rozhodnutie žalovanej, ktoré je predmetom prieskumu v tomto konaní bolo vydané v rozpore so zákonom z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. Vo vzťahu k aplikácii ustanovenia § 21 zákona o sociálnom poistení krajský súd tiež poukázal na to, že toto ustanovenie upravuje vznik a zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia u SZČO. Pre vznik tohto poistenia ku dňu 01. 07. zákon predpokladá jednak status SZČO a jej príjem, ktorý je v zákone špecifikovaný podľa druhu výšky a relevantného obdobia pre zánik tohto poistenia k 30. 06. Z tohto vyvodil záver, že k zániku poistenia u SZČO dochádza len v prípade, ak by status SZČO zostal zachovaný, čo v danom prípade nie je, pretože žalobkyňa od 18.11.2014 nevykonávala činnosť SZČO a na vykonávanie tejto činnosti sa vyžaduje povolenie vydané Nitrianskym samosprávnym krajom, ktoré už v čase 10.11.2014 nemala.

12. Vzhľadom na uvedené dôvody krajský súd dospel k záveru, že námietky žalobkyne uvedené v žalobe boli dôvodné, a preto preskúmané rozhodnutie žalovanej, ako aj rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

II.

Kasačná sťažnosť žalovanej proti rozsudku krajského súdu

13. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. V dôvodoch kasačnej sťažnosti namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p.). Navrhovala, aby najvyšší súd rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/66/2017-77 zo dňa 16. apríla 2018 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

14. Žalovaná nesúhlasila s právnym názorom prezentovaným v odôvodnení rozhodnutia krajského súdu a tento považovala za nesprávny, pričom i naďalej zastávala názor, že žalobkyni nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie SZČO dňa 18. novembra 2014. Poukázala na ust. § 5 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 338/2013 Z. z. účinnom od 1. januára 2014, podľa ktorého je samostatne zárobkovo činná osoba fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a v kalendárnom roku rozhodujúcim na vznik alebo trvanie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnou osobou dosahovala príjmy uvedené v ust. § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 v a 3, okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím. V tejto súvislosti žalovaná poukázala na to, že § 5 písm. c) zák. č. 461/2003 Z. z., na ktorý sa krajský súd odvoláva v napadnutom rozsudku, bol platný a účinný len do 31. decembra 2010. Vychádzajúc z ustanovenia § 5 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 338/2013 Z. z. je nevyhnutné, aby fyzická osoba súčasne spĺňala obe relevantné podmienky na vznik právneho postavenia SZČO na účely sociálneho poistenia, t. j. dovŕšila 18 rokov a v kalendárnom roku rozhodujúcim na vznik alebo trvanie povinného sociálneho poistenia SZČO dosiahla príjmy, ktoré sú príjmami z podnikania alebo z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zák. č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Iné právne skutočnosti zakladajúce fyzickej osobe status SZČO zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 338/2013 Z. z. neustanovuje. Vychádzajúc z ust. § 21 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov na vznik alebo trvanie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia SZČO od 1. júla kalendárneho roku je rozhodujúci vždy predchádzajúci kalendárny rok. Žalovaná i naďalej zastávala názor, že žalobkyňa aj po 18. novembri 2014 spĺňala definíciu SZČO podľa § 5 zák. č. 461/2003 Z. z. zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 338/2013 Z. z., vzhľadom na to, že dovŕšila potrebný vek a v kalendárnom roku rozhodujúcim pre vznik alebo trvanie povinného sociálneho poistenia SZČO, t. j. v roku 2013, dosiahla príjmy z podnikania podľa § 6 ods. 1 zák. č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov. Zdôraznila, že v ust. § 21 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov nie je uvedená bližšia špecifikácia dosiahnutých príjmov. Pri posudzovaní vzniku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia je rozhodujúca skutočnosť, že SZČO dosiahla tento príjem podľa ust. § 6 zák. č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

15. Žalovaná taktiež uviedla, že zákon o sociálnom poistení nevyklučuje súbeh poistení preto, ak SZČO ktorej vzniklo povinné poistenie nadobudne status zamestnanca, nezaniká jej z tohto titulu povinné poistenie SZČO. Taktiež podľa právneho názoru žalovanej žalobkyni dňom 18.11.2014 t. j. dňom, kedy jej bolo Nitrianskym samosprávnym krajom zrušené povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, nezaniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie podľa ust. § 21 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 338/2013 účinného od 1. januára 2014. V tejto súvislosti dala do pozornosti, že krajský súd sa opäť odvolával na ust. § 21 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z. z. účinného do 31. decembra 2010. Vychádzajúc z ust. § 21 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 338/2013 účinného od 1. januára 2014 mala žalovaná zato, že aj po zrušení povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia Nitrianskym samosprávnym krajom bola žalobkyňa oprávnená na prevádzkovanie činnosti uvedenej v ust. § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov, keďže bola držiteľkou licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, označovanej ako L1A (L1A/NR/1849/11) vydanéj dňa 15. marca 2011 SLK podľa ust. § 68 ods. 1 písm. a) zák. č. 578/2004 Z. z.

16. Žalovaná sa taktiež nestotožnila s názorom krajského súdu ohľadne toho, že na vykonávanie činnosti SZČO sa vyžaduje povolenie samosprávneho kraja. Poukázala na znenie ust. § 3 ods. 4 ako i ust. § 4

zák. č. 578/2004 Z. z., pričom mala za to, že výkon činnosti na základe licencie typu L1A nie je podmienený vydaním povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, resp. povolenia na poskytovanie zdravotnej starostlivosti príslušným orgánom. Zo žiadneho ustanovenia zákona č. 578/2004 Z. z. nevyplýva, že licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe L1A je podkladom na vydanie povolenia príslušného orgánu, resp. že bez povolenia príslušného orgánu nie je možné na základe tejto licencie poskytovať zdravotnú starostlivosť. Prípadné rozhodnutie držiteľa licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe fakticky nevyužívať túto licenciu pre účely zárobkovej činnosti, nemá pre kvalitatívnu stránku statusu SZČO právnu relevanciu.

17. Žalovaná vychádzajúc z ust. § 68 ods. 1 zák. č. 578/2004 Z. z. dôvodila, že rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Sžso/63/2009 a sp. zn. 1 Sžso/38/2010, na ktoré poukazuje krajský súd sa netýkajú obdobnej veci, keďže v prípade, ktorý je predmetom tohto konania žalovaná nepovažuje žalobkyňu za SZČO na účely sociálneho poistenia na základe licencie LIC, ale na základe licencie L1A, ktorej bola žalobkyňa v spornom období držiteľkou.

18. Právny stav žalobkyne, ako samostatne zárobkovo činnnej osoby, na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, vykonávanej podľa § 10 zák. č. 578/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov žalovaná ako i prvostupňový správny orgán posúdili v rámci konania o nezaniknutí sociálneho poistenia a následného odvolacieho konania a dospeli k právnomu záveru, že žalobkyňi dňom 18 novembra 2014, t. j. dňom, kedy bolo žalobkyňi zrušené Nitrianskym samosprávnym krajom povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie, pretože sa naďalej považovala za samostatne zárobkovo činnú osobu podľa § 5 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 338/2013 Z. z.

19. Žalovaná taktiež nesúhlasila s právnym názorom krajského súdu, že sa vôbec nezaoberala odhláškou zo sociálneho poistenia podanou žalobkyňou. Práve podanie Registračného listu fyzickej osoby - odhláška z poistenia dňom 18. novembra 2014 malo za následok rozhodovanie o zániku sociálneho poistenia, keďže dátum zániku poistenia sa stal na základe informácii poskytnutých SLK sporný. Žalovaná poukázala na to, že podaný Registračný listu fyzickej osoby - odhláška, sama o sebe nespôsobuje zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia SZČO (odhláška z povinného poistenia má iba deklaratorne účinky), pretože zánik týchto poistení nastáva až na základe právnych skutočností ustanovených zák. č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov. V danej súvislosti žalovaná poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Sžso/16/2016 zo dňa 27. júna 2017.

20. Vzhľadom na uvedené skutočnosti žalovaná trvala na právnom názore prezentovanom v odôvodnení preskúmaného rozhodnutia a vo vyjadrení k žalobe zo dňa 17. októbra 2017, že žalobkyňi ako SZČO nezaniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie dňa 18. novembra 2014. Navrhla, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie žalobkyne ku kasačnej sťažnosti žalovanej

21. Žalobkyňa sa ku kasačnej sťažnosti žalovanej nevyjadřila.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

22. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g) v spojení s § 438 ods. 2 S.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 S.s.p.), kasačnú sťažnosť žalovanej prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.), keď deň

vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 S.s.p.) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej je dôvodná.

23. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/66/2017-77 zo dňa 16. apríla 2018, ktorým krajský súd žalobou napadnuté rozhodnutia žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

24. Predmetom preskúmvacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovanej č. 30104-2/2017-BA zo dňa 19. 04. 2017, ktorým zamietla odvolanie žalobkyne a napadnuté rozhodnutie prvostupňového orgánu potvrdila. Prvostupňový správny orgán svojim rozhodnutím č. 24328-1/2016-NR zo dňa 20. decembra 2016 rozhodol o tom, že samostatne zárobkovo činnnej osobe MUDr. W. M. D. (žalobkyni) nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 18. novembra 2014.

25. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 S.s.p.). Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 S.s.p.). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 S.s.p.). Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 S.s.p.).

26. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúvaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. S.s.p.) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

27. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti

napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu náležite nepostupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, napadnutého žalobou, nevykonal v súlade s právnou úpravou ustanovenou v zákone č. 461/2003 Z. z. postupom podľa Správneho súdneho poriadku, z ktorých dôvodov kasačný súd považoval právny záver správneho súdu o nezákonnosti napadnutých rozhodnutí žalovaného za nesprávny.

28. Kasačný súd potom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu, s námietkami žalovanej uvedenými v kasačnej sťažnosti, dospel k záveru o potrebe zrušenia rozhodnutia krajského súdu z dôvodu jeho nesprávneho právneho posúdenia.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

29. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

30. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

31. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 v súvzťažnosti s čl. 2 ods. 2 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivец musí konať tak, ako určuje právny poriadok.

32. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

33. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

34. Najvyšší súd v kasačnom konaní pri prieskume zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu zameral svoju pozornosť k námietke sťažovateľky - žalovanej, ktorou namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia vecí podľa § 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p.

35. Kasačný súd vychádzajúc z obsahu odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu mal preukázané, že pri prieskume zákonnosti žalobou napadnutých rozhodnutí žalovanej a pri formovaní svojho právneho názoru krajský súd vychádzal z ust. § 5, § 21 ods. 1, § 21 ods. 4 písm. b) zák. č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, pričom krajský súd neuviedol, z ktorého znenia účinnosti uvedených ustanovení zákona o sociálnom poistení vychádzal pri ich aplikácii. Krajský súd v preskúmvanej veci dospel k záveru, že nebolo preukázané, že by žalobkyňa po 18.11.2014 naplnila status SZČO, hoci bola

držiteľkou licencie, ale lekársku činnosť nevykonávala. Kasačný súd sa nemohol stotožniť so záverom krajského súdu a ani s jeho argumentáciou odôvodňujúcou jeho záver.

36. Zákonnodarca v právnej úprave ustanovenej v § 5 zákona č.461/2003 Z. z. v znení zák. č. 338/2013 Z. z., účinnom od 1. januára 2014 stanoví, že samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a v kalendárnom roku rozhodujúcom na vznik alebo na trvanie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činné osoby dosahovala príjmy uvedené v § 3 ods. 1 písm. b) <. a ods. 2 a 3 <., okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím. Z uvedenej právnej úpravy vyplýva, že nie je potrebné, aby SZČO disponovala (mala) oprávnením na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu (zák. č. 578/2004 Z. z.), tak ako to vyžadovala právna úprava ust. § 5 tohto zákona v znení účinnom do 31.12.2010. Vzhľadom k uvedenému kasačný súd konštatuje, že správny súd na skutkové okolnosti daného prípadu nesprávne aplikoval relevantnú právnu úpravu, keď pri súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovanej a pri ustálení svojho právneho záveru o nezákonnosti rozhodnutia žalovanej vychádzal z ustanovení zákona o sociálnom poistení v nesprávnom znení časovej účinnosti a to tak pri aplikácii právnej úpravy ustanovenej v § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z., ako aj pri aplikácii právnej úpravy ustanovenej v § 21 ods. 4 tohto zákona, keď krajský súd sa odvoláva na právnu úpravu uvedených ustanovení účinnej do 31.10.2010.

37. Kasačný súd vychádzajúc zo skutkových okolností preskúmanej veci vyplývajúcich z administratívneho spisu mal súčasne preukázané, že krajský súd pri formulovaní svojho právneho záveru vychádzal z neúplne zisteného skutkového stavu, keď nechal úplne bez povšimnutia, že žalobkyňa mala od 23.5.2014 až do 31.8.2015 zo zákona prerušené povinné poistenie. Žalobkyňa síce podala dňa 26.11.2014 Registračný list fyzickej osoby - odhlášku ku dňu 18.11.2014 ako deň zániku povinného poistenia (o čom rozhodovala žalovaná ako o spornom prípade), avšak z obsahu administratívneho spisu je ďalej zrejmé, že listom zo dňa 20.6.2017 žalobkyňa požiadala o zmenu dátumu ukončenia prerušenia z dátumu 18.11.2014 na 31.8.2015. Taktiež krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia v bode 33 poukázal na to, že v danej veci bolo vydané rozhodnutie pobočky Nitra zo dňa 20.12.2016 o zániku poistenia žalobkyne. Uvedená skutočnosť z obsahu administratívneho spisu však nevyplýva. V administratívnom spise je založený list Sociálnej poisťovne zo dňa 9.6.2017, ktorým oznámila žalobkyňa, že dňa 30.6.2016 jej zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činné osoby z dôvodu nedostatku príjmu za rok 2015.

38. Vzhľadom k uvedenému vychádzajúc zo skutkových okolností preskúmanej veci, poukazom na právne závery uvedené vyššie, najvyšší súd v danej veci považoval námietku žalovanej, ktorou v kasačnej sťažnosti namietala nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom podľa § 440 písm. g/ SSP za dôvodnú, keďže spochybnila vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia správneho súdu a jeho súladnosť so zákonom. Z uvedených dôvodov kasačný súd napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p. zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

39. Povinnosťou krajského súdu v ďalšom konaní bude opätovne sa vecou dôsledne zaoberať, vec prejednať v medziach podanej žaloby, posúdiť zákonnosť rozhodnutia a postupu žalovanej v spojení s rozhodnutím a postupom prvostupňového správneho orgánu v súlade s relevantnou právnou úpravou zákona o sociálnom poistení v intenciách názoru najvyššieho súdu uvedeného vyššie a vo veci opätovne rozhodnúť. Správny súd bude súčasne povinný svoje rozhodnutie aj riadne a presvedčivo odôvodniť. Pri preskúmaní zákonnosti žalobou napadnutého rozhodnutia bude potrebné zo strany krajského súdu zamerať svoju pozornosť tiež k tomu, či žalobkyňa mala aj potom, ako podala Registračný list fyzickej osoby - odhlášku s dňom zániku poistenia k 18.11.2014 i naďalej postavenie SZČO a to vzhľadom na držbu oprávnenia na poskytovanie zdravotnej starostlivosti L1A s prihliadnutím na skutočnosť, že žalobkyňa mala od 23.5.2014 do 31.8.2015 prerušené obdobie poistenia a to všetko zo zreteľom na skutočnosť, že povinné poistenie žalobkyne ku dňu 30.6.2016 nesporne zaniklo (taktiež prerušenie). V novom rozhodnutí vo veci samej rozhodne krajský súd opätovne o nároku na náhradu trov konania vrátane o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 S.s.p.).

40. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok